

Nieuwsbrief

Telen met toekomst is door PPO en DLV Plant bv ontwikkeld in opdracht van LNV

nieuwsbrief nr. 25

mei 2009

Inhoud

Akkerbouw & vollegrondsgroente

- ✿ Geslaagde try-out trainingspakket over puntemissie
- ✿ Samen aan de slag met duurzame maïsteelt
- ✿ Toeleveranciers vragen aardbeientelers mee te werken aan schoon water
- ✿ Toeleveranciers stellen spuittechniek en emissie centraal op bijeenkomsten

Bloembollen

- ✿ Geslaagde open dag duurzame bloembollenteelt
- ✿ Checklist bedrijfshygiene bloembollenteelt

Boomkwekerij

- ✿ Rijnland wil samen met boomkwekers emissie verminderen
- ✿ Laanboomkwekers aan de slag met duurzame onkruidbestrijding

Fruitteelt

- ✿ Minder spuitdrift in fruitboomgaarden in samenwerking met telers zelf

Glastuinbouw

- ✿ Prijs voor project Woudse Droogmakerij

Akkerbouw & vollegrondsgroente

Geslaagde try-out trainingspakket over puntemissie

Telen met toekomst ontwikkelt samen met LTO Noord, Agrodix, Schone Bronnen en enkele waterschappen een trainingspakket over het voorkomen van puntemissie van gewasbeschermingsmiddelen naar oppervlaktewater. De training wordt ontwikkeld voor de akkerbouw maar komt waarschijnlijk ook voor andere sectoren beschikbaar. Het pakket bestaat uit verschillende onderdelen waaronder de demonstratie van driftarme doppen, kantdoppen en het reinigen van de spuit. De try-out heeft onlangs plaatsgevonden op het bedrijf van René de Winter, akkerbouwer en vakgroeplid van LTO Noord. Onder de aanwezigen waren gewasbeschermingsmiddelenadviseurs van Agrifirm en Agrarische Unie. De Winter spreekt van een praktische en informatieve bijeenkomst. Vooral de demonstraties over het vullen van de spuit

en het schoonmaken spraken hem aan. "Het zou mooi zijn als alle telers zien hoe ze restanten op een goede manier en zonder emissie kunnen verwerken."

Voor de demonstratie van driftarme doppen, het vullen en het reinigen werd gebruik gemaakt van een prototype van een demospuit. Deze spuit is speciaal voor de training ontwikkeld. "We kunnen er alles mee demonstreren wat je ook met een echte spuit kan demonstreren", aldus Hilfred Huiting van Telen met toekomst. Naar aanleiding van de try-out zal het trainingspakket op sommige punten nog wat worden verbeterd. Daarna kan de training of kunnen onderdelen van de training in de praktijk worden gebruikt voor de invulling van spuitlicentiebijeenkomsten.

Meer informatie Hilfred Huiting van Telen met toekomst, hilfredhuiting@wur.nl of René de Winter van LTO Noord, rdewinter2@kpnplanet.nl

Samen aan de slag met duurzame maïsteelt

Waterschap Aa en Maas, LTO Nederland, Cumela, Nefyto en Agrodix gaan dit jaar opnieuw samen met Telen met toekomst werken aan een duurzame maïsteelt om de kwaliteit van het oppervlaktewater verder te verbeteren. Afgelopen jaar zijn goede resultaten geboekt met de pilot onkruidbestrijding maïs in de Hooge Raam en Lage Raam; twee gebieden van Waterschap Aa en Maas. In deze gebieden hebben loonwerkers en veehouders samen met hun adviseurs geprobeerd om onkruiden zoveel mogelijk emissiearm en op een milieuvriendelijke wijze te bestrijden. De gebieden waren door Waterschap Aa en Maas geselecteerd, omdat ze alleen gebiedseigen water hebben en er dus geen invloed op de waterkwaliteit is van buiten af. Het waterschap kan daarom goed meten wat het effect is van de genomen maatregelen.

De resultaten van afgelopen jaar zijn volgens Wim van der Hulst van Waterschap Aa en Maas positief. "De waterkwaliteitsproblemen bleken minder groot dan voorheen. In alle monsters werden wel maïsmiddelen gevonden, maar veelal onder de maximum toelaatbare risicowaarde (MTR). Er is echter nog meer te winnen, want in een aantal monsters werden sommige middelen nog wel boven de norm aangetroffen."

De hoogste gehalten aan middelen werden gemeten na grote buien. Het leek erop dat afspoeling van het erf of het veld mogelijk een belangrijker emissieroute was dan emissie via drift tijdens het spuiten. Dit jaar krijgen puntemissies daarom extra aandacht. Afgelopen periode zijn daarom alle loonwerkers in het gebied bezocht en is op de bedrijven gekeken naar mogelijke emissieroutes en maatregelen om deze te voorkomen. Om inzicht te krijgen in deze emissieroutes gaat het waterschap dit jaar specifieke metingen doen. ZLTO organiseert in mei drie veldbijeenkomsten voor veehouders om hun te informeren. "Het is onze taak om ervoor te zorgen dat er geen

maïsmiddelen boven de norm meer worden gevonden in grond- en oppervlaktewater”, aldus Jos de Kleijne van ZLTO. Hij vindt het belangrijk dat de maïsteelt rendabel blijft en goede middelen behouden blijven. “We moeten boeren daarom bewust blijven maken van het probleem en de mogelijkheden van duurzame maïsteelt.”

Meer informatie bij Wim van der Hulst van Waterschap Aa en Maas, wvanderhulst@aaenmaas.nl, Jos de Kleijne van LTO Nederland of bij Telen met toekomst: Brigitte Kroonen, brigitte.kroonen@wur.nl of Harm Brinks, h.brinks@dlvplant.nl

Toeleveranciers vragen aardbeientelers mee te werken aan schoner water

Waterschap Brabantse Delta, Agrodis, ZLTO, LTO Groeiservice, en Telen met toekomst hebben samen een brief opgesteld voor aardbeientelers in de regio West-Brabant waarin ze aandacht vragen voor de emissie van gewasbeschermingsmiddelen naar het oppervlaktewater. Agrodis heeft de toeleveranciers Agerland, CLTV Zundert, Klep BV, Van Nederkassel en Vlamings gevraagd deze brief onder aardbeientelers te verspreiden.

Uit metingen van waterschap Brabantse Delta blijkt dat drie belangrijke middelen uit de aardbeienteelt in te hoge concentraties worden aangetroffen in het oppervlaktewater. De partijen willen gezamenlijk met aardbeientelers werken aan een oplossing voor deze problematiek. In de brief worden telers opgeroepen om bewust te werken tijdens bespuitingen en staan een aantal praktische maatregelen om afspoeling naar oppervlaktewater te voorkomen. Op deze manier willen de partijen bereiken dat bij een volgende meting door het waterschap de middelen niet of nauwelijks meer worden aangetroffen in het oppervlaktewater. Belangrijke aandachtspunten zijn afspoeling van middel vanaf travvelden, drift en afspoeling van middel vanaf de spuitmachine.

De brief wordt verspreid via de gewasbeschermingshandel, omdat zij een belangrijke schakel vormen op de bedrijven. Conno de Ruijter van Agrodis is blij dat de gewasbeschermingshandel tijdig bij de gesignaleerde problematiek is betrokken. "We moeten zien te voorkomen dat de gewasbeschermingsmiddelen die in het water worden aangetroffen, worden verboden. Uitgangspunt is dat we met elkaar telers bewuster maken en goede maatregelen aandragen, zodat deze middelen niet meer in het oppervlaktewater terecht komen. Met als resultaat dat deze middelen voor de teelt behouden blijven."

Meer informatie Conno de Ruijter van Agrodis agrodis@agrodis.nl of Jacques Rovers van telen met toekomst, jacques.rovers@wur.nl

Toeleveranciers stellen spuittechniek en emissie centraal op bijeenkomsten

De bijeenkomsten over spuittechniek en emissie van toeleveranciers Van Overloop BV, Theunisse BV en Vlamings zijn afgelopen maanden druk bezocht. Tijdens deze drie bijeenkomsten in Zuidwest-Nederland werd door Telen met toekomst ondermeer aandacht besteed aan het voorkomen van emissie, het gebruik van driftarme doppen en het gebruik van hulpstoffen. Bij de bijeenkomst van Van Overloop BV was ook Waterschap Zeeuws-Vlaanderen aanwezig om een verhaal te houden over monitoring van gewasbeschermingsmiddelen in het oppervlaktewater. Bij Vlamings hield Waterschap Brabantse Delta een inleiding over dit onderwerp.

Lucien Laurijsse van Vlamings heeft veel positieve reacties gehad van klanten over de bijeenkomst. Er was volgens hem een duidelijke overlap tussen de verschillende onderwerpen. "Enerzijds werden telers geïnformeerd over de driftvelden die voor veel middelen van kracht zijn of in juni van kracht worden. Anderzijds werd getoond dat met aanpassing van spuittechniek veel verbetering mogelijk is qua spuitresultaat en driftbeperking. Ook kwam aan bod wat waterschappen meten in het oppervlaktewater en waarom emissiebeperking dus nodig is."

Hanja Slabbekoorn van Telen met toekomst is eveneens enthousiast over de bijeenkomsten. "We hebben veel telers kunnen informeren over belangrijke onderwerpen." Tijdens de drie bijeenkomsten waren totaal 520 telers aanwezig.

Meer informatie Hanja Slabbekoorn, hanja.slabbekoorn@wur.nl

Bloembollen

Geslaagde open dag duurzame bloembollenteelt

Op vrijdag 13 maart vond bij Loonbedrijf Hoogland te Burgervlotbrug een open dag plaats over de nieuwste ontwikkelingen voor een toekomstgerichte bollenteelt. Diverse bedrijven en organisaties presenteerden een breed scala aan onderwerpen die passen binnen een economisch rendabele en milieubewuste teelt.

Deelnemers aan deze dag waren: Loonbedrijf Hoogland, SBG innovatie, toeleverancier Albert Groot, toeleverancier Van Gent van der Meer Nuyens, Machinefabriek Akerboom, KAVB, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, Sercom, Environmental Monitoring Systems (EMS), PPO Bloembollen en DLV Plant. Telen met toekomst heeft de partijen bij elkaar gebracht en ondersteuning geboden bij de organisatie.

Het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier besteedde in haar stand aandacht aan de monitoringsgegevens van de waterkwaliteit in Noord-Holland. Deze gegevens zijn voor iedereen gemakkelijk in te zien via de website van het waterschap. De medewerkers van het hoogheemraadschap vroegen aandacht voor overschrijdingen van de MTR van een aantal stoffen die worden gebruikt in de bollenteelt. In de stands van de KAVB, toeleverancier van Gent van der Meer Nuyens, machinefabriek Akerboom en PPO werd ingegaan op mogelijke maatregelen om emissie van gewasbeschermingsmiddelen naar het oppervlaktewater te voorkomen.

Andere onderwerpen die in de diverse stands aan bod kwamen waren o.a.: GPS techniek, aaltjesmanagement, energiebesparing, bedrijfshygiëne, voorkomen beschadiging en duurzaam bodembeheer. Om 15.00 uur heeft gedeputeerde Jaap Bond de testopstelling van het biofilter aangesloten, zodat vervuild water van de opvangput door het biofilter kan worden gereinigd.

Uit reacties van de bezoekers kan worden opgemaakt dat de dag werd gewaardeerd. Men vond de inhoud "interessant en afwisselend" en de bijeenkomst "goed georganiseerd". Ook de deelnemers waren zeer tevreden over de dag. De opkomst was met 175 man boven verwachting. Verder werden de goede sfeer en het feit dat er veel interactie was met de bezoekers genoemd als zeer positief. De samenwerking was een leuke ervaring en voor herhaling vatbaar.

Meer informatie Stefanie de Kool van Telen met toekomst, stefanie.dekool@wur.nl

Checklist bedrijfshygiëne bloembollenteelt

Gewasbeschermingsmiddelenleverancier Van Gent van der Meer Nuyens heeft een checklist bedrijfshygiëne bloembollenteelt uitgebracht. Het treffen van bedrijfshygiënische maatregelen is belangrijk voor een duurzame bollenteelt. Vooral met de huidige problemen met Fusarium in tulpen (zuur) en narcissen (bolrot) en Erwinia in hyacinten (witsnot, agressief snot) waarvoor gewasbeschermingsmiddelen onvoldoende oplossingen bieden is aandacht voor bedrijfshygiëne van groot belang.

Gewasbeschermingsmiddelen leverancier Van Gent van der Meer Nuyens krijgt regelmatig vragen van klanten over bedrijfshygiënische maatregelen: "Klanten willen bijvoorbeeld weten met welke maatregelen bepaalde ziekten voorkomen kunnen worden en hoe deze maatregelen moeten worden toegepast", aldus adviseur Edwin Smit van Van Gent van der Meer Nuyens: "Daarnaast vragen telers zich ook af of ze genoeg doen, of dat het nog beter kan en moet." Een overzicht van belangrijke bedrijfshygiënische maatregelen bleek nog niet te bestaan. Daarom is Van Gent van der Meer Nuyens aan de slag gegaan met het samenstellen van een checklist en heeft de leverancier een mooi overzicht gerealiseerd met inhoudelijke bijdrage van Telen met toekomst. Hiermee kunnen bollentelers aan de slag. De maatregelen in de checklist bedrijfshygiëne zijn gericht op het voorkomen van ziekten en plagen. Met deze checklist wil Van Gent van der Meer Nuyens telers een praktisch overzicht geven van de aandachtspunten en hen ondersteunen bij de inpassing van hygiënemaatregelen in de dagelijkse gang van zaken op bollenteeltbedrijven.

Belangstellenden kunnen de checklist opvragen bij de adviseurs van Van Gent van der Meer Nuyens of downloaden op www.telenmettoekomst.nl.

Boomkwekerij

Rijnland wil samen met boomkwekers emissie verminderen

Hoogheemraadschap van Rijnland wil samen met de boomkwekerijsector de emissie van gewasbeschermingsmiddelen naar het oppervlaktewater in Boskoop en omgeving verminderen. Dit vertelde Korine Hengst van het waterschap tijdens de kwartaalbijeenkomst van Kring Boskoop. Deze bijeenkomst op 27 maart stond in het teken van waterkwaliteit en was georganiseerd door Kring Boskoop samen met Hoogheemraadschap van Rijnland en Telen met toekomst.

Eind 2007 hebben Kring Boskoop en Hoogheemraadschap van Rijnland een bemestingsconvenant afgesloten. Het doel is om de hoeveelheid stikstof en fosfaat in het water te verminderen zonder dat boomkwekers met containerteelt verplicht worden om te gaan recirculeren. Ook op het gebied van gewasbeschermingsmiddelen is het volgens Rijnland belangrijk om samen te werken aan schoner oppervlaktewater. Korine Hengst van Rijnland legde tijdens de bijeenkomst uit dat er bij metingen regelmatig te hoge gehalten gewasbeschermingsmiddelen worden gevonden in oppervlaktewater. Het terugdringen van de emissie is niet alleen belangrijk voor de waterkwaliteit (o.a. Kaderrichtlijn Water) maar ook in verband met toelating van gewasbeschermingsmiddelen. Monitoringsgegevens van waterschappen krijgen namelijk steeds meer gewicht bij de toelating en herbeoordeling van gewasbeschermingsmiddelen. Als er regelmatig gewasbeschermingsmiddelen in te hoge concentraties in het water wordt gevonden, is er kans dat deze middelen verboden worden.

Vanuit het project Telen met toekomst gaf Arie Schipper de aanwezige boomkwekers praktische tips om de emissie terug te dringen. Hij maakte daarbij gebruik van een lezing over emissie die onlangs is ontwikkeld op initiatief van het project Schone Bronnen.

Meer informatie Korine Hengst van Hoogheemraadschap van Rijnland korine.hengst@rijnland.net of Wilco Dorresteyn van Telen met toekomst, w.dorresteyn@dlvplant.nl

Laanboomkwekers aan de slag met duurzame onkruidbestrijding

In samenwerking met studieclub Opheusden, mechanisatiebedrijf Damcon en Telen met toekomst gaan een aantal laanboomkwekers dit seizoen de onkruidbestrijding op hun bedrijf uitvoeren met driftarme doppen. Het doel is om de emissie van herbiciden naar het oppervlaktewater te verminderen. Meer dan de helft van de milieubelasting in de laanboomeelt wordt namelijk veroorzaakt door herbiciden. Voor een aantal belangrijke herbiciden in de boomteelt is het verplicht driftarme doppen te gebruiken om emissie naar oppervlakte water terug te dringen. In de praktijk worden deze doppen echter nog weinig gebruikt. Op de bedrijven wordt daarom de effectiviteit van driftarme doppen op de onkruidbestrijding vergeleken met die van standaard spleetdoppen.

Ook wordt dit jaar gekeken of door toepassing van nieuwe technieken het gebruik van herbiciden kan worden terug gebracht. Zo worden op een aantal praktijkbedrijven demonstraties en proefbespuitingen uitgevoerd met verschillen contactherbiciden en bodemherbiciden met de Laag Volume Spuit (LVS) van Agricult. Door drukloos te spuiten in combinatie met een grove druppel en laag bij de grond spuiten, kan onkruid zeer driftarm worden gespoten en met lage doseringen per hectare. Deze techniek staat volop in de belangstelling bij veel telers.

Naast demonstraties met chemische onkruidbestrijding vinden op een viertal laanboombedrijven weer demonstraties plaats met verschillende grasmengsels als grasstrook tussen laanbomen. Er wordt vooral gekeken naar mengsels die minder concurrerend zijn voor de bomen gewas en toch een goede onkruidonderdrukking geven.

De ervaringen worden gepresenteerd tijdens een tweetal kennismiddagen op 3 september in Opheusden en 11 september in Haaren.

Meer informatie Frank Nouwens frank.nouwens@wur.nl of Arie Schipper, a.schipper@dlvplant.nl

Fruitteelt

Minder spuitdrift in fruitboomgaarden in samenwerking met telers zelf

In de regio Utrecht zijn veel kleinere fruitteeltbedrijven met veel oppervlaktewater in de omgeving van erven en boomgaarden. In de afgelopen jaren is Telen met toekomst, in samenwerking met LaMi en FruitConsult, zeer actief geweest met telergroepen in het terugdringen van spuitdrift (introductie van driftarme spuitdoppen en andere technieken). Naast spuitdrift wordt verontreiniging van oppervlaktewater ook veroorzaakt door emissie vanaf het erf of bedrijf door allerlei activiteiten die daar plaatsvinden. Deze puntemissies worden vaak veroorzaakt door

onzorgvuldig handelen, zoals het (onbewust) lozen van verontreinigde vloeistof (bijvoorbeeld door het schoonspoelen van een boomgaardspuit), of morsen bij de aanmaak van spuitvloeistof.

Een aantal fruittelers in de regio Utrecht is zich er van bewust dat de huidige situatie op een groot aantal bedrijven niet wenselijk is. Een verdere belangrijke ontwikkeling is dat LTO en NFO bestuurders in deze regio verschillende malen in overleg zijn geweest en tot het besluit zijn gekomen dat emissiebeperkingen en vermindering van puntemissies in het Utrechtse prioriteit moet hebben.

Telen met toekomst en LaMi fungeren hierbij faciliterend en ondersteunend.

Op de 'Appeldag' op 2 juli a.s. draagt Telen met toekomst bij aan de bewustwording bij telers en stakeholders over risico's en risicomomenten voor puntbelastingen, en is er aandacht voor mogelijke oplossingsrichtingen zoals het gebruik van een vul- en spoelplaats met opvang met daaraan gekoppeld een (goedkoop en eenvoudig) systeem voor zuivering van verontreinigde vloeistof (biofilter).

Meer informatie: Marcel Wenneker marcel.wenneker@wur.nl

Glastuinbouw

Prijs voor project Woudse Droogmakerij

De Rob Faasen Wisseltrofee (De Faas) is dit jaar toegekend aan het Polderproject de Woudse Droogmakerij. Tijdens de Landelijke Kennisdag Schone Bronnen, nu en in de toekomst op 5 maart jl. werd de prijs in ontvangst genomen door Ellen Beerling van Wageningen UR Glastuinbouw/Telen met toekomst, partner in het project. De Faas is een wisseltrofee voor onderscheidende activiteit op het gebied van waterkwaliteit en gewasbeschermingsmiddelen. Binnen het Polderproject de Woudse Droogmakerij werken het Hoogheemraadschap van Delfland, LTO Glaskracht NL, Agrodis en Telen met toekomst samen met telers aan een betere waterkwaliteit in de eigen polder.

Meer informatie bij Ellen Beerling van Telen met toekomst, ellen.beerling@wur.nl.

Colofon:

Telen met toekomst werkt samen met andere partijen aan duurzame gewasbescherming en duurzame bemesting voor akkerbouw, vollegrondsgroenteteelt, bloembollen, fruitteelt, boomkwekerij en glastuinbouw. Belangrijkste partners van Telen met toekomst zijn de landelijke, sectorale en regionale landbouworganisaties (LTO, NBvB, KAVB, NFO), Unie van waterschappen, Vewin, Agrodis, Nefyto, Cumela en Plantum. Het project loopt van 2008 tot en met 2010 en wordt gefinancierd door het ministerie van LNV. De uitvoering wordt gedaan door PPO en DLV Plant. Via deze nieuwsbrief wordt u op de hoogte gehouden van actuele ontwikkelingen. U kunt zich voor deze nieuwsbrief aanmelden via www.telenmettoekomst.nl of stuur een mail naar info@telenmettoekomst.nl

Klik [hier](#) als u deze nieuwsbrief niet meer wenst te ontvangen

